

מסורת הש"ס

יום הכיפורים פרק שמיני יומא

ע"ה.

עין משפט
נר מצוה

בב א ב טושי' א"ח סימן
ג ד פ"ה ד'
בד ג ד ה ו ז טושי' פ"ג
מגל' שבתא עשור
הלכה ד סגנו לאון סט
טושי' א"ח סימן מתרג'
ספיק ט'

כה ז מ"ז שס הלכה ה
טושי' שס כג"ה:
כו ח טושי' שס סימן
מקנא ספיק ד' כג"ה:
כז ט מ"ח פ"ג מהלכות
כבודות הלכה ז'
ז' פ"ג מהל' מעשה הל' ז'
סמן עשין ר"ח טושי' י"ד
סימן שד' ספיק א':

לעני רש"י

טרישטיטשי'ט.
נטון, מבעבע.

רבינו הנאל

כתוב ביום ההוא יהיה
מקור לבית דוד ויהי
ירושלים לחטאת ולנה,
אמר רב יוסף מיכן רמו
לנדה שצריכה לישב עד
צוארה במים, ולית
הילכתא כוותיה. תיבה
ביוה"כ דליכא מנעל עובר
במים, בשבת דאיכא מנעל
מאי. ואסיקא דהכא
דאיכא מנעל מעבר להו
דרך מלבוש ושירי, פירוש,
כשהוא לבוש בהן בגדיו.
ויש מי שאומר דרך
מלבוש ואפי' שאל
ברגליו. רב אשי אמר סנדל
לכתחלה. יא. גמ' ר' יהודה
גרוגרות. פ"י, שם אדם.
אסור לישב על גבי טיט
ביום הכפורים, ואוקמא
אביי בטופא על מנת
להטפוח. וכבר פירשנוה
פעמים רבות. מותר
להצטנן בפירות, וכן שרי.
וכן בינוקא בכהלוה שרי.
אבל במני דפחרא בין מלא
בין חסר, אסור משום
שדחלי. פ"י, שו"באן המים
ומקיאן אותן בחותץ ונמצא
(ה) מצטנן בהן שהמים
המתקבצין ורוחצין את
גופו. ומני דכספא ומני
מתכות משום דמזדריב.
פ"י, שכמנענעיהם הלבים
ניחוצן מן המים שבתוך
ועופלין על בשרו של אדם
המצטנן בהן. ירושלמי:
נ"י ועירא וכו' בשם ר'
יהושע בן לוי בתענית
ציבור מרחצין פניו ורדיו
דרכו, ובט' באב מרחצין
ידיו ומעביצין על פניו.
וביום הכפורים מרחצין
ידיו ומקנאן במפה ומעביר
המפה על פניו. ר' יונה
היה תרי מרטוטא וייהב
לה תוחי כו. היה הולך
אצל רבו או מי שגדול
מנו, עובר ביט או בנהר
ואינו חושש. וטנפו רגליו

(ב) מפניו. כמין הפך ט' הן כשמגיעין למפתן ההיכל י'. מכאן רמו לנדה. מדלל קרי ליה ראוי לנדה עד שמתגבר כנחל שוטף שמגיע לפתח בית דוד רמו שצריכה לעצלת מים עמוקים שמשך בן עד צוארה ואע"ג דלא רמו קרא עד צוארה רמו מיהא דניהו עמוקים עומק הראוי זה כראוי: התינה יום הכפורים לא גרסינן וה"ג שנה דאיכא מנעל מאי. מי שרי לעצור במים או דילמא חיישינן דילמא (א) נפקי ממכריה ואמי לאחיותיה: ועצרה דרך מלבוש. להגרויאל. ושבת שס: לפירקא.

לכרשא דריש גלותא: מדעיה דריש
גלותא. שלא שנהא: איבעי לך
למימא סנדל. שהוא רחב: על גבי
טינא. שלחוח הטיט הוי עונג
קרוז לרתיאה: מטפתא. מקיאה
מים: מלא אסור. שמא ישפכו מים
על צשרו: משאל שחיל. פולט מים
צונע טרישטריש"א צלע"ו: דמזריב.
מחליק וגשמט מידו וישפכו המים
עליו: מטפתא. סודר כמין כלים
נגזים ואני שמעתי דה"ג ערב יום
הכפורים מציאין לו מטפתא ומקנא
זה ידיו ולמחר פושטה ומעצירה על
עיניו והיא למה קנת מקנינות הידים
לחטמו: איפכא אמרם לן. בשמעה
צב עושה אותן כמין כלים נגזים
וצערי ויה"כ לא אמרת עושה אותן
כמין כלים נגזים ואותיבך סמיטה
לשון ששמעתי הכי קאמר איפכא
אמרת לן ערב תשעה צבא מקנא זה
ידיו ולמחר פושטה וכו' וערב יום
הכפורים שורה אותה במים ועושה
אותה כמין כלים נגזים ואותיבך
סמיטה דמין כלים נגזים עדיין יש
כדי לסקות: שאלו אם רבי אלעזר.
גרסינן והוא רבי אלעזר בן פת:

מפכין עתידין להיות יוצאין מתחת מפתן
הבית מכאן ואילך היה מתגבר ועולה עד
שמוגיע לפתח בית דוד כיון שמוגיע לפתח
בית דוד נעשה כנחל שוטף שבו רוחצין ובין
חובות נדות ויולדות שנאמר יביום ההוא יהיה
מקור נפתח לבית דוד וליושבי ירושלם
לחטאת ולנדה אמר רב יוסף מכאן רמו
לנדה שצריכה לישב עד צוארה במים ולית
הילכתא כוותיה (תינה יום הכפורים דליכא
מנעל) שבת דאיכא מנעל מאי אמר נחמיה

התניה דבי נשיאה אנא חזיתיה לרבי אמי ורבי אסי דמטו עורקומא דמיא
"ועברוה דרך מלבוש תינה מנעל סנדל מאי איכא למימר אמר רב ריחומי
אנא חזיתיה לרבינא דערב דרך מלבוש רב אשי אמר סנדל לכתחלה לא
ריש גלותא איקלע להגרוניא לבי רב נתן רפרם וכולהו רבנן אתו לפירקא
רבינא לא אתא למחר בעי רפרם לאפוקי לרבינא מדעתיה דריש גלותא אמר
ליה מאי טעמא לא אתא מר לפירקא אמר ליה הוה כאיב לי כרעאי איבעי
לך למיסם מסאני גבא דכרעא הוה איבעי לך למרמא סנדלא אמר ליה
עורקמא דמיא הוה באורחא איבעי לך למעבריה דרך מלבוש אמר ליה לא
סבר לה מר להא דאמר רב אשי סנדל לכתחלה לא תני יהודה בר גרוגרות
יאסור לישב על גבי טינא ביום הכפורים אמר רבי יהושע בן לוי ובטינא
מטפתא אמר אביי יובטופח על מנת להטפוח אמר רב (ה) יהודה ה"מותר
להצטנן בפירות רב יהודה מצטנן (ה) בקרא רבה מצטנן בינוקא רבא מצטנן
בכסא דכספא אמר רב (ה) פפא יכסא דכספא מלא אסור חסר שרי דפחרא אידי
ואידי אסור משום דמישחל שחיל רב (ה) פפא אמר כסא דכספא חסר נמי
אסור משום דמזדריב זעירא בר חמא אושפזוכנין דרבי אמי ורבי אסי ורבי
יהושע בן לוי ודכולהו רבנן דקיסרי הוה אמר ליה לרב יוסף בריה דרבי
יהושע בן לוי (ה) בר אריא תא אימא לך מילתא מעליתא דהוה עביד אבך
מטפתא היה לו (ה) בערב יום הכפורים ישורה אותה במים ועושה אותה כמין
כלים נגזיין ולמחר מקנא בה פניו ידיו ורגליו ערב תשעה באב שורה אותה
במים ולמחר מעבירה על גבי עיניו (ה) וכן (א) כי אתא רבה בר מרי אמר ה"בערב
תשעה באב מביאין לו מטפתא ושורה אותה במים ומניחה תחת מראשותיו
ולמחר מקנא פניו ידיו ורגליו בערב יום הכפורים מביאין לו מטפתא ושורה
אותה במים ועושה אותה כמין כלים נגזיין ולמחר מעבירה על גבי עיניו
אמר רב מנשיא בר תחליפא אמר רב עמרם אמר רבה בר בר חנה שאלו
את רבי אלעזר זקן ויושב בישיבה צריך ליטול רשות להתיר בכורות
או אינו צריך מאי קא מיבעי להו הכי קא מיבעי להו כי הא דאמר רב אריי
בר אבין דבר זה הניחוח להם לבי נשיאה כדי להתגדר בו צריך ליטול רשות
או דילמא כיון דזקן ויושב בישיבה אין צריך עמד ר' צדוק בן חלוקה על רגליו
ואמר אני ראיתי את רבי יוסי בן זימרא שזקן ויושב בישיבה היה ועמד
במעלה מזקנו של זה ונמל רשות להתיר בכורות אמר ליה ר' אבא לא כך היה
מעשה אלא כך היה מעשה ר' יוסי בן זימרא כהן היה והכי קא מיבעיא ליה

תורה אור השלם

1. ביום ההוא יתקף
מקור נפתח לבית דוד
וליושבי ירושלם לחטאת
ולנדה: זכריה י ג א

הגהות הב"ח

(א) גמ' רב יהודה מטנן
בקרעא רבא מטנן בינוקא
רבה מטנן כסא דכספא
אמר רבא כסא דכספא
מלא: (ב) רש"י דהכא
מפסי צ"ל קודס ד"ה
לפתח: (א) שם ד"ה
המינה כו' חיישינן דילמא
נפל ממכריה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' וכן. כשם קו עליו
למקור:

תוס' שנים

אש אלף דבש ללנון
שהלכין במים לנדין ואין
שניה זו דרך מקוין ולין
וגם אינו ממטיין לקנות
ולספר מטיק על ידי מים
ופעמים שמלכוך כרך.
מ"ר. ולפי זה היה נמלה
שהרוץ בשבת צניח מלה
לרחוץ בנגדיו וליכא למישא
ללנון. מיהו יש לו אסור
משום סמיטה דהא דפריקין
[פרישית] לעיל דלא שריץ
אלף משום גדר (ה) משום
ועם האוכל ולא המרת לו
אלף על ידי מלבוש וכו'
הוא. והאי טעמא לא שייך
הכא. ועל (ד) מטיק שבתוך
נגדי אמו מני רגליה שעת
רבינו מרבינו יעקב שהמיר
להטיל לבן ליה דהא
לכא לקנא ידיו [בפריקין]
כדי שמוכל להתפלל בעל
מטעמא שפירשיה גזל
שמומר לקנא ידיו במפה
לפי שהוא דרך ללנון, וכן
נראה לרבינו דלא
שמתכוונת לטהר הלנון,
ולרמייה וליון היא

ממטותא מ"ר.

אמר ר' אבהו ר' אבהו
אמר ר' אבהו ר' אבהו
מט' אבהו ר' אבהו ר' אבהו
ליה רב רחומי הוא דלמר

התניה דבי נשיאה אנא חזיתיה לרבי אמי ורבי אסי דמטו עורקומא דמיא
"ועברוה דרך מלבוש תינה מנעל סנדל מאי איכא למימר אמר רב ריחומי
אנא חזיתיה לרבינא דערב דרך מלבוש רב אשי אמר סנדל לכתחלה לא
ריש גלותא איקלע להגרוניא לבי רב נתן רפרם וכולהו רבנן אתו לפירקא
רבינא לא אתא למחר בעי רפרם לאפוקי לרבינא מדעתיה דריש גלותא אמר
ליה מאי טעמא לא אתא מר לפירקא אמר ליה הוה כאיב לי כרעאי איבעי
לך למיסם מסאני גבא דכרעא הוה איבעי לך למרמא סנדלא אמר ליה
עורקמא דמיא הוה באורחא איבעי לך למעבריה דרך מלבוש אמר ליה לא
סבר לה מר להא דאמר רב אשי סנדל לכתחלה לא תני יהודה בר גרוגרות
יאסור לישב על גבי טינא ביום הכפורים אמר רבי יהושע בן לוי ובטינא
מטפתא אמר אביי יובטופח על מנת להטפוח אמר רב (ה) יהודה ה"מותר
להצטנן בפירות רב יהודה מצטנן (ה) בקרא רבה מצטנן בינוקא רבא מצטנן
בכסא דכספא אמר רב (ה) פפא יכסא דכספא מלא אסור חסר שרי דפחרא אידי
ואידי אסור משום דמישחל שחיל רב (ה) פפא אמר כסא דכספא חסר נמי
אסור משום דמזדריב זעירא בר חמא אושפזוכנין דרבי אמי ורבי אסי ורבי
יהושע בן לוי ודכולהו רבנן דקיסרי הוה אמר ליה לרב יוסף בריה דרבי
יהושע בן לוי (ה) בר אריא תא אימא לך מילתא מעליתא דהוה עביד אבך
מטפתא היה לו (ה) בערב יום הכפורים ישורה אותה במים ועושה אותה כמין
כלים נגזיין ולמחר מקנא בה פניו ידיו ורגליו ערב תשעה באב שורה אותה
במים ולמחר מעבירה על גבי עיניו (ה) וכן (א) כי אתא רבה בר מרי אמר ה"בערב
תשעה באב מביאין לו מטפתא ושורה אותה במים ומניחה תחת מראשותיו
ולמחר מקנא פניו ידיו ורגליו בערב יום הכפורים מביאין לו מטפתא ושורה
אותה במים ועושה אותה כמין כלים נגזיין ולמחר מעבירה על גבי עיניו
אמר רב מנשיא בר תחליפא אמר רב עמרם אמר רבה בר בר חנה שאלו
את רבי אלעזר זקן ויושב בישיבה צריך ליטול רשות להתיר בכורות
או אינו צריך מאי קא מיבעי להו הכי קא מיבעי להו כי הא דאמר רב אריי
בר אבין דבר זה הניחוח להם לבי נשיאה כדי להתגדר בו צריך ליטול רשות
או דילמא כיון דזקן ויושב בישיבה אין צריך עמד ר' צדוק בן חלוקה על רגליו
ואמר אני ראיתי את רבי יוסי בן זימרא שזקן ויושב בישיבה היה ועמד
במעלה מזקנו של זה ונמל רשות להתיר בכורות אמר ליה ר' אבא לא כך היה
מעשה אלא כך היה מעשה ר' יוסי בן זימרא כהן היה והכי קא מיבעיא ליה
הלכה בר"מ דאמר "החשוד בדבר לא דנו ולא מעידו או דילמא הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר (ה) נאמן הוא
על של חבירו ואינו נאמן על של עצמו ופושטה ליה ה"הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. ותו קא מיבעיא ליה מהו לציאת בסנדל של

הלכה בר"מ דאמר "החשוד בדבר לא דנו ולא מעידו או דילמא הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר (ה) נאמן הוא
על של חבירו ואינו נאמן על של עצמו ופושטה ליה ה"הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. ותו קא מיבעיא ליה מהו לציאת בסנדל של
שעם

לעיל אלף חמיה לרבינא דעבר דרך מלבוש.
אלף לא סובר כן. יהודה גרוגרות. כן שמו. בבא דבפסא. מכאן ט' ליהיה שלף לנן עצמו ככלי חרס אע"פ שאין [בז] מים עשוי
משום דשמילי שחיל ואל צבוס טיט טעופה על מנת להטפוח, לא יד ולא רגל, וכן צחול טיט לו לתלמיית מים וכו'. ערב תשעה
באב. שדחילתו גרם [בגריסת] רש"י. איפכא אמרת לן. כי היה סובר שיש להחמיר בט"ב יותר מיוה"כ כדלמחרין צעלמא דדברי
סופרים לרביין חזוק יותר. ופושטה ליה כרשב"ג. פ"י ר"ח דקו"ל כרשב"ג אוחיל וקסמ לן מנא כוומיה צנמ' נענעם [פ"ג מ"ה]
כל הנענעם אלס רואה חוץ משל עצמו.

מרחצין במים ואינו חושש. הורה ר' אחא בבא מן הדרך והיו רגליו קיהות עליו, מותר להרחיצין במים. אבל ומנדה המתלכין
בדרך מותר' בעניית הסנדל, לכשיבואו לעיר יחלוצו. וכן בט' באב וכן בתענית ציבור. סיכה, בין סיכה של תענוג בין סיכה
שאניה של תענוג אם בשבת מותר, ביוה"כ אסור. בט' באב ובתענית צבור של תענוג אסור, שאניה של תענוג מותר. כל
אלו שאמרו אסורין בעניית הסנדל, יצא לדרך נועל הגיע לכרך חולץ. אית תנא יוצאין באמפליא ואוקימנא באמפליא של
בגד ביוה"כ. אית תנא אין יוצאין, ואוקימנא באמפליא של עור. ר' יהושע בן לוי נפיק לבית סיליטה ביום הכפורים,
ואמר אסתנס [גאנא]. חד תלמיד מן דר' ינא הורי לכד מן קריבוי נשיאה מלביש סיליטה דהוא אסתנס, מן הדת דריב"ל.
הא דר' יהושע בן לוי הורצהה הכי, ערב יום הכפורים היה מקנא ידיו ורגליו במטפתא, ולמחר ביום הכפורים היה מעבירה

על גבי עיניו ואינו חושש. ערב ט' באב היה שורה מטפתא ומניחה מראשותיו, ובט' באב היה מקנא בה פניו ידיו ורגליו ואינו חושש. שאלו לר' אלעזר זקן וישב בישיבה צריך ליטול רשות להתיר בכורות אי לא, כדגרסינן בסנהדרין א"ל ר' חייא לר'
אחי יודד לבבלי ויהי יודד ידיו ידיו יתיר בכורות וכו'. וא"ר יצחק קוליא אני ראיתי ר' יוסי בן זימרא כהן ששוען בן גמליאל, דאמר נאמן אדם על של חבירו ואינו נאמן על של עצמו, או הלכתא כר' מאיר
דאמר החשוד על דבר לא דנו ולא מעידו. ופושט ליה הלכתא כרבן שמעון בן גמליאל, הואיל ותנן סתמא כוותיה, כדננן בגמ' סוף פרק ב' כל הכבורות אדם רואה חוץ משל עצמו. ותוב קא מיבעיא ליה מהו לציאת בסנדל של שעם ביום הכפורים.